

โคลงนิราศสุพรรณ

ของสุนทรภู่

มหาเสวกโท พระยาสุพรรณศรี (ทองดี สุพรรณศรี)

ปม, ทจว, ทช, วมล, วัลภาวรรณ

รัตน วปร ๓; รจพ, ingleton

พิมพ์แจกเมื่อเป็นพระยาขึ้นจึงซ้ำ

๔
บชวค พ.ศ. ๒๔๖๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อธิบดีสารานุกรม
สภามหาบัณฑิตกระทรวงมหาดไทย
ปณิธานข้าราชการ ไซ้ศาลราชกฤษฎีกา
โยธาเนติบัญญัติศาสตร์ ศาสตร์ คัมภีร์นิพนธ์
ราชบัณฑิตยสถานนิติธรรมสมรรถ
ศึกษาวิวัฒน์วิทยา สันติสุขสวัสดิ์
วิมลรัตนปัญญาอักษรวิบูลย์ ยุทธศาสตร์
พิเศษคุณพระศรีวิสุทธิกษัตริย์

๗,๗๐

โคลงนิราศสุพรรณ

ของสุนทรภู่

มหาเสวกโท พระยาสุพรรณศรี (ทองดี สุพรรณศรี)

ปม, ทจว, ทช, วมล, วัลภาภรณ์

รัตน วปร ๓, รจพ, งบคมนตรี

พิมพ์แจกเมื่อเป็นพระยาขึ้นชิงช้า

๔/
บชวค พ.ศ. ๒๔๖๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

ฉบับที่ ๓๓

ฉบับที่ ๓๓

ฉบับที่ ๓๓

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111005350341

คำนำ

ในปีชวศ พ.ศ. ๒๔๖๗ นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มหาเสวกโท พระยาสุวรรณหศิริ (ทองดี สุวรรณหศิริ) เป็นพระยายืนชิงช้า พระยาสุวรรณหศิริมาขอให้กรมการหอพระสมุดขัณฑ์สำหรับพระนคร จัดการพิมพ์หนังสือมิตรพลสำหรับแจกในงานนั้นให้สักเรื่อง ๑ ข้าพเจ้าจึงเลือกโคลงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ ให้พระยาสุวรรณหศิริพิมพ์แจกตามประสงค์

เหตุที่เลือก โคลงนิราศของสุนทรภู่พิมพ์ครั้งนี้ เพราะเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายพลโท พระยาวิชิตวงศ์วุฒิไกร (ม.ร.ว.สิทธิสุทัศน์ ณ อยุธยา) เป็นพระยายืนชิงช้า ได้พิมพ์หนังสือประชุมกลอนนิราศของสุนทรภู่ภาคที่ ๑ แจกครั้ง ๑

ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๖๖ มหาอำมาตย์โท พระยานเรนทิพย์ชากิจ (ลัก คุ้มชูบุตร) เป็นพระยายืนชิงช้า ได้พิมพ์หนังสือประชุมกลอนนิราศของสุนทรภู่ภาคที่ ๒

(๒)

แจกอีกครึ่ง ๑ ข้าพเจ้าเห็นว่า ได้พิมพ์ประชุมนิราศ
ของสุนทรภู่มา ๒ ปี หมาจำพวกกลอนนิราศแล้ว ยัง
เหลือโคลงนิราศสรรพนามของสุนทรภู่อีกเรื่องหนึ่ง สมควร
จะพิมพ์แจกในวาระนี้ซึ่งข้าพเจ้าชกกัน จึงได้เลือกให้
พระยาสุพรรณศรีพิมพ์ในคราวนี้

อธิบายตำนานนิราศสุนทรภู่

หนังสือจำพวกที่เรียกว่านิราศ เป็นบทกลอนแต่ง
เวลาไปทางไกล มูลเหตุจะเกิดหนังสือขึ้นคนชนนั้น
สันนิษฐานว่า คงเป็นเพราะเวลาเดินทางที่มักต้องไป
เรือหลาย ๆ วัน มีเวลาว่างมาก ได้แต่นั่ง ๆ นอน ๆ
ไปจนเกิดเบื่อ ก็ต้องคิดหาอะไรทำแก้รำคาญ ผู้สันตติ
ในทางวรรณคดี จึงแก้รำคาญโดยทางกระบวนคิดแต่ง
บทกลอน บทกลอนแต่งในเวลาเดินทางเช่นนั้น ก็เป็น
ธรรมดาที่จะพรรณนาว่าด้วยสิ่งซึ่งได้พบได้เห็นในระยะทาง

(๓)

แต่มีกแต่งประกอบกับครวญคิดถึงคู่รักซึ่งต้องพรากทิ้ง
ไว้ทางบ้านเรือน เพราะกระแหวความสับสนวสแต่งยท
กลอนเพราะ ในหนังสือนิราสจึงเป็นทำนองอย่างว่านทั้ง
นั้น ซอยแต่งกันมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี
แต่ที่เรียกชื่อว่าหนังสือนิราส ดูเหมือนจะบัญญัติขึ้นใน
ชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ หนังสือนิราสครั้งกรุงศรีอยุธยา
มักแต่งเป็นโคลงแลเรียกชื่อเรื่องแปลก ๆ กัน โคลง
นิราสเก่าก่อนเรื่องอนทมนชบยบยัคนี้ เรียกชื่อเรื่องว่า
โคลงทริภุญชัย เติมเป็นโคลงลาวแต่งที่เมืองเชียงใหม่
เมือขณล “เมิงเห้า” ในนั้นกล่าวถึงพระพุททสิหังค์ว่ายัง
อยู่เมืองเชียงใหม่ เพราะฉนั้นคงจะแต่งเมือขณล เมิงเห้า
รอยทตรงกั พ.ศ. ๒๓๘๑ ก่อนสมเด็จพระนารายณ์ ๖
เชิฎพระพุททสิหังค์ลงมากรุงศรีอยุธยา นิราสเรื่องนี้
เฮามาแต่งเป็นโคลงไทยทกรุงศรีอยุธยาอีกชั้น ๑ แต่ดู
เหมือนจะนับถือกันมาก นิราสที่แต่งในกรุงศรีอยุธยาเก่า

(๔)

ก่อนเรื่องอื่นนั้น คือโคลงพระศรีมโหสถ แต่งครั้ง
ความเสด็จสมเด็จพระนารายณ์ ๑ ไปรัชช้างเผือกที่เมือง
นครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๓ ต่อมาถึงโคลงกำสรวณ
ของศรีปราชญ์ แต่งเมื่อถูกเนรเทศจากพระนคร
ศรีอยุธยาไปอยู่เมืองนครศรีธรรมราช กล่าวกันว่า
เมื่อในรัชกาลพระเจ้าเสือ • ระหว่าง พ.ศ. ๒๒๔๖ จน
พ.ศ. ๒๒๕๓ นิราศกำสรวณนี้ในกระบวนความเห็นได้ว่า
แต่งตามอย่างนิราศหริภุญชัย แต่แต่งดีขึ้นไปอีก ผู้แต่ง
โคลงนิราศชั้นหลังมา แม้ที่แต่งในกรุงรัตนโกสินทร์
ชอบแต่งเอาอย่างโดยมาก

นิราศครั้งกรุงศรีอยุธยาที่แต่งเป็นกลอนสุภาพ มี
ปรากฏอยู่เรื่องเดียวแต่นิราศเมืองเพชรบุรีของหม่อม
พิมเสน แต่ก็รวมไว้ในพวกเพลงยาวสังวาส หาได้
แยกออกเป็นเรื่องต่างหากเหมือนอย่างนิราศที่แต่งกันใน
ชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ไม่ นิราศที่แต่งเป็นกลอนสุภาพ

(๕)

ในกรุงรัตนโกสินทร์ ชั้นแรกก็รวมอยู่ในเพลงยาว
สังวาส มิได้แยกออกเป็นประเภทหนึ่งต่างหาก มีตัว
อย่างที่สำคัญคือนิราศทำกินแดง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อเสด็จ
ยกกองทัพไปปราบพม่าชาศึก เมื่อปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๓๒๘
ก็รวมอยู่ในเพลงยาว พังจะแยกออกเป็นนิราศต่างหาก
เมื่อในรัชกาลที่ ๕

นิราศที่แต่งกันในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ แต่งทั้ง
เป็นโคลงแลเป็นกลอนสุภาพ ดูเหมือนกวีที่แต่งนิราศ
ในครั้งรัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๒ จะถือคติต่างกันเป็น
๒ พวก พวกหนึ่งเช่นนรินทรอินแลพระยาศรี
ถือคติเดิมว่า โคลงฉันทน์เป็นของสำคัญแลแต่งยาก
กว่ากลอน กวีพวกนี้แต่งนิราศเป็นโคลงตามเขย่ง
อย่างศรีปราชญ์ทั้งนั้น กวีอีกพวกหนึ่งชอบเพลงยาว
อย่างเช่นเล่นกันเมื่อปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา กวี

(๖)

พวกนี้แต่งนิราสเป็นกลอนทั้งนั้น ถ้าว่าเฉพาะที่เป็น
กวีมีชื่อเสียงในพวกหลังนี้ คือสุนทรภู่ แต่งนิราส
เป็นกลอนสุภาพมากเรื่องกว่าใคร ๆ หมด กลอน
ของสุนทรภู่คนชอบอ่านกันแพร่หลาย ก็ถือเอานิราส
ของสุนทรภู่เป็นแบบอย่างแต่งนิราสกันต่อมา ตั้งแต่
รัชกาลที่ ๓ จนถึงรัชกาลที่ ๕

เรื่องประวัติของสุนทรภู่ ข้าพเจ้าได้เรียบเรียง
ไว้โดยพิสดาร ได้พิมพ์แจกครั้งเมื่อทำบุญอายุครบ
๖๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ นั้นแล้ว จะนำแต่เนื้อความ
มากล่าวพอให้ทราบตำนานนิราสของสุนทรภู่ที่พิมพ์มา
แล้วโดยลำดับ สุนทรภู่นั้นเดิมเป็นมหาดเล็กกรม
พระราชวังหลัง เป็นเจ้าบ่าวเจ้ากลอนแลเป็นคนคนอง
มาแต่หนุ่ม เมื่อในรัชกาลที่ ๑ ลงไปเยี่ยมบิดาที่
เมืองแกลง ได้แต่งนิราสเมืองแกลงเป็นนิราสกลอน
เรื่องแรก ต่อมาเมื่อกรมพระราชวังหลังทิวงคต สุน

(๗)

ทรงไปเป็นมหาดเล็กอยู่กับพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระ
โอรสในกรมพระราชวังหลัง ซึ่งทรงผนวชอยู่ด้วยพระทัย
ตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ไปพระบาท ใต้แต่ง
นิราศพระบาทอีกเรื่อง ๑ ต่อมาถึงรัชกาลที่ ๒ สน
ทรงเข้าทำราชการ ใต้เป็นที่ขุนสุนทรโวหารอยู่ใน
กรมพระธำมัญญรัตน์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศ
หล้านภาลัย ทรงพระเมตตาชุบเลี้ยงมาตลอดรัชกาล
สนทรวงศ์ได้รับราชการ จึงหาใต้แต่งนิราศเรื่องใดใน
รัชกาลที่ ๒ ไม่ ถึงรัชกาลที่ ๓ สนทรวงศ์มีความผิด
ถูกถอด ไม่มทพงจึงออกบวช เมื่อบวชอยู่นั้นขึ้นไป
กรุงศรีอยุธยาครั้งแรก แต่งนิราศภูเขาทองเรื่อง ๑
ต่อมาขึ้นไปเมืองสุพรรณ แต่งโคลงนิราศสุพรรณ
เรื่องหนึ่ง แล้วต่อมาขึ้นไปกรุงศรีอยุธยาอีกครั้ง ๑ จึง
แต่งนิราศวัดเจ้าฟ้า (แต่งเป็นสำนวนเฉรพัฒน์บุตรท
ไปด้วย) นิราศที่กล่าวมาทั้ง ๕ เรื่อง ใต้พิมพ์ไว้
ในประชุมนิราศกลอนต่าง ๆ ภาคที่ ๑ แล้ว ๔ เรื่อง

ส.ป.
ฉ.ล.

(๘)

เว้นแต่โคลงนิราศสุพรรณที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ ส่วน
เรื่อง ประวัติในตอนที่แต่งนิราศ & เรื่องซึ่งพิมพ์เป็น
ภาคที่ ๒ นั้น ได้ยินว่าเมื่อสุนทรภู่ยังบวชอยู่ พระ
องค์เจ้าลักษณะานคุณ พระเจ้าลูกเธอในพระบาทสมเด็จพระ
พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดทรงสักระวา หาสุนทรภู่ไป
บอกสักระวาแต่ยังเป็นพระ แล้วทรงพระเมตตาอุดหนุน
ต่อมา สุนทรภู่ได้แต่งนิราสีเหนาดวาย พระองค์
เจ้าลักษณะานคุณอีกเรื่อง ๑ แล้วสึกออกมาเป็นข้า
อยู่ในกรม แต่อยู่ได้ ไม่ช้า พระองค์เจ้าลักษณะานคุณ
สิ้นพระชนม์ สุนทรภู่มิได้ฟังตกยากอีกครั้ง ๑ เวลา
ตกยากครั้งนี้ อาศรัยเพื่อนไปเที่ยวพระแท่นดงรัง จึง
แต่งนิราศพระแท่นดงรังอีกเรื่อง ๑ ต่อมากกรมหมื่น
อัยยรรยสุภาเทพ พระราชธิดาในพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงหนังสือพระอภัยมณีที่สุนทรภู่
แต่งไว้ โปรดสั่งให้สุนทรภู่แต่งต่อถวายอีก แลทรง
เกื้อหนุนสุนทรภู่ต่อมา ในตอนนั้น พระบาทสมเด็จพระ

(๘)

ขึ้นเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ ก็
ทรงเกื้อหนุนสุนทรภู่มาด้วยอีกพระองค์ ๑ ในสมัยเมื่อ
สุนทรภู่ได้ฟังพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว แล
กรมหมื่นอัยยสุทธาทศพูนนั้น ไปนมัสการพระปฐม
เจดีย์ จึงแต่งนิราศพระปฐม (ที่ถูกต้องเรียกว่า
นิราศพระปฐม) อีกเรื่อง ๑ ครั้นกรมหมื่นอัยยสุทธาทศ
สุนทรภู่ได้ฟังแต่พระบาทสมเด็จพระปิ่น
เกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์เดียว ได้ยินว่าทรงวัยไปเลี้ยง
ไว้ที่พระราชวังเดิม อยู่มามีรับสั่งให้สุนทรภู่ไปหาสิ่ง
ของในเมืองเพชรบุรี สุนทรภู่จึงแต่งนิราศเมืองเพชรบุรี
อีกเรื่อง ๑ เป็นนิราศเรื่องทศของสุนทรภู่ เพราะต่อ
มาอีกไม่ช้า ถึงรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้า
เจ้าอยู่หัว ทรงตั้งสุนทรภู่เป็นที่พระสุนทรโวหาร เจ้า
กรมพระอาลักษณ์ฝ่ายพระบรมราชวัง ได้ความสุขมา
จนสิ้นชีพ เมื่อปลาย พ.ศ. ๒๓๘๘

(๓๐)

ส่วนโคลงนิราศของสุนทรภู่ที่พิมพ์ในสมุดเล่มนั้น
พระยาธรรมปรีชา (บุญ) เล่าว่า เมื่อสุนทรภู่วาง
ไปอยู่วัดเทพธิดา ได้แต่งคำเทียบเรื่องพระไชยสุริยา
(ที่พิมพ์ในหนังสือมูลยถรรพกิจ) แลแต่งโคลงนิราศ
เมืองสุพรรณ โคลงของสุนทรภู่มิปรากฏอยู่เรื่องเดียว
เท่านั้น สันนิษฐานว่าเมื่อวางอยู่วัดเทพธิดาเห็นจะถูก
ปรามาทว่าแต่งเป็นแต่กลอนสุภาพ จึงแต่งกาพย์
คำเทียบเรื่องพระไชยสุริยา แลโคลงนิราศสุพรรณ
เพื่อจะพิสูจน์ให้ผู้อื่นเห็นว่า ถ้าจะแต่งโคลงฉันท์ก็
แต่งได้ แต่ที่เห็นสุนทรภู่วัดวัดเดียว ว่าถึง
แต่งได้ก็ไม่ฉันท์เหมือนกลอนสุภาพ จึงไม่แต่งโคลง
ฉันท์เรื่องอื่นอีก ข้อนี้ไม่แต่สุนทรภู่นั้น ถึงสมเด็จพระ
กรมพระปรมานุชิตชิโนรสก็รู้พระองค์ว่าทรงฉันท์แต่ลิลิต
แลโคลงฉันท์ จึงไม่ทรงแต่งหนังสือเป็นกลอนสุภาพ
เลยสักเรื่องเดียว มีพระนิพนธ์กลอนสุภาพแต่เป็นของ

(๑๑)

ทรงแต่เล่น เช่นเพลงยาวอันปรากฏอยู่ในเรื่องเพลง
ยาวเจ้าพระนั้นเป็นต้น

เหตุที่สุนทรภู่ไปเมืองสุพรรณคราวที่แต่งนิราสนั้น
ความปรากฏในเรื่องนิราสว่าไปหาแร่ ทำนองจะเล่นแร่
แปรธาตุเอง หรือมีคนนั้นก็ไปหาแร่ให้ผู้อื่นที่เล่นแปรธาตุ
เพราะเชื่อกันว่าที่ในจังหวัดแขวงสุพรรณมีแร่อย่างใด
อย่างหนึ่งทรงคุณวิเศษสำหรับใช้แปรธาตุ พวกเล่น
แปรธาตุยังเชื่อกันมาจนทุกวันนี้ สุนทรภู่ไปครั้งนั้นพา
บุตรไปด้วยทั้ง ๒ คน แลมีศิษย์ไปด้วยก็หลายคน
ลงเรือที่ท่าวัดเทพธิดาผ่านมาทางคลองมหานาค เมื่อ
ถึงวัดสระเกศกล่าวว่าความว่าในเวลานั้นมารดาพึ่งตาย
ศพยังฝังอยู่ทุกวันนี้ แลลงเรือไปออกปากคลอง
โอ่งอ่าง เมื่อไปถึงเมืองสุพรรณได้ขึ้นไปทางลำน้ำ
ข้างเหนือเมือง ไปขึ้นเคียวกทวงหินเที่ยวหาแร่แล้ว
กลับลงเรือที่บ้านทุ่ง ความที่พรรณานี้ในนิราส อยู่ในเขต
แขวงจังหวัดสุพรรณในสมัยนั้นยังเปลี่ยวมาก ทั้งข้าง

(๑๒)

ไต่แลฝ่ายเหนือเมือง ถึงไปปะเลื้อตามใกล้ๆ ลำ
แม่น้ำ แต่แร่ว່ไปหาจะได้หรือไม่ไต่หาไต่กล่าวถึงไม่
เรื่องตำนานนิราศโคลงของสุนทรภู่มีถึงกล่าวมา

หวังใจว่าท่านทั้งหลายได้รับหนังสือที่ พระยาสุพรรณ
ศิริแจกคราวนี้ จะยินดีแลพอใจทั่วกัน

ทำ ณ กรุงเทพมหานคร สภานายก

ขอพระสมุทวชิรญาณ
วันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๗

โคลงนิราศเมืองสุพรรณบุรี

๑ เดือนช่วงดวงเด่นฟ้า คาดาว
จรัญจรัสรัศมีพราว พรางพร้อย
ยามดกนกหนาวหนาว เชนยแนบ แอบเอย
เย็นฉ่ำน้ำค้างย้อย เยือกฟ้าพาดหนาว

๑ มหานาคชวากว้าง คุ้งคลอง
ชุ่มชื่นรกรุกช่อ ผ่อง
ชุกคิมิตรหมายครอง สีสวาด ชาคเอย
กล้ำตกรกเรอชา โศกทั้งหมางสมร

๑ ขอฝากซากสวาทสร้อย สนท
ไว้ที่ท่าสาคร เขต
ศาลาน่าวัชร ฝัก มากเอย
ใครที่เพเป็นฝัก ฟ้าให้อภัยครัน

วัง ชัย ธาราปักษ์

๑ จำรัสทำนองนี้

สองฝ่ายชายหญิงชวน
หวังชายฝ่ายหญิงชวน
กลเช่นเล่นชักเสว้า

นำสรวล
ยั่วเย้า
ชวนเช่น เห็นเอ๋ย
เสพผืนพอนเกษม

กฟ.เม.
พ.๒๐๑๑
ชว.โพ

๑ เลี้ยวลัทธิวิเศษเทศกัม

กุศพนพมารดา
เทศพระกศลพา
เสวยสุขทุกคำเช้า

คมลา
เกศเกล้า
พันโลก โอชมเอ๋ย
ช่องชั้นสรวรยางค์

๑ เชิงเลนเป็นตลาดสร้าง

โอ่งอ่างข้างอิฐเกล็ด
หลักร่องช่องอิฐเกล็ด
ออกแม่น้ำย่านุ่ม

หลักเรือ
เกล็ดอนกุ่ม
ลำยาก ยากแซ
ถ่มของสองยาม

๑ แซ่เลียงเวียงราชกิจ

แห่งหงษ์ระฆังขาน
สังข์แตรแซ่เลียงประสาน
ยามกึกครกครนกิจ

กังสดาล
แข่งขึง
สังข์คึก ทึกเอ๋ย
บ่แก้วแจวเลียง

๑ วัดเลียบเจ็บบสถักหน้า	อาราม	ก. ๑๑ ๒๕๑๕
ชกคึกเคยพยายาม	แย่งน้อง	
รวรินกลั่นสไบทรม	สวาทรวง ทรวงเขย	
สญกลั่นสันกลอนพร้อง	เพราะเจ้าเขาใจ	
๑ เจริญบุญสุนทรไว้	ให้สมัคร	
สืบสวัสดิศกิตาพร	ผ่องแผ้ว	
เชิญทวาทกษัตริย์กลอน	กล่าวกลั่น ถวิลเขย	
จำชาติชาติคั่นแคล้ว	คลาไคลของสงวน	
๑ วัดแจ้งแต่งคักตง	เตยงนอน	ก. ๑๑ ๒๕๑๕
เคยปกนกนอยคอน	คู่พร้อง	
เคยลอบคอบสวามิ	สมานสมัคร รักเขย	
จำจากพรวากนุชน้อง	นกลอยลอม	
๑ สาวแก่แม่มีแม่นั้น	มีคุณ	
ขอเคษะพระอรณ	ราชรัฐ	
ยามคกนกสังขณ	แบ่งฝาก มากเขย	
วัดช่วยช่วยสวัสดิ์	คึกพร้องสนองเพลง	

१७

๑ ทำช้างหวางค่ายล้อม
ครองพระโกษาจุฬารัตน

แหล่งสถาน
ที่
ร่วมเข้า เจ้าโดย
พบน้องครองสงวน

1000000
 1000000
 1000000
 1000000
 1000000

๑ วังหลังครึ่งหนุ่มหน้า

เคยอยู่ชัชนะย

ยามนทีเคยเลย

ต่างชนอนแอบเกล้า

๑ คิคำร่าวกไว

เคยรักเคยร่วมเรือน

อย่าเคืองเรองเราเขื่อน

ใครทมิษฐ์

๑ เลียวทางขางกอกน้อย

บ้านเก่าเฝ้าเรือนแพ

เจียบเหงาเปล้าอกแตก

รำกนกกรว้อง

บทนาคบริพันธ์

๑ สาวเคยเคยอ่อนนุ่ม

ขอมสนิทชิดกลิ่นหอม

ไกลห่างว่างอกตรอม

เลยอนชนครองไว้

น้องเอ๋ย

คำเข้า

ลมพัด ท้าย

คลาศแคล้วแล้วหนอ

ใครเตือน

ร่วมรู้

ยามแก่ แม่เอ๋ย

ช่วยคำคำโคลง

ลอยแล

พวกพ้อง

คแปลก แรกเอ๋ย

เรือกนังในใจ

อัมสนอม

กล่อมให้

ขอมตรก รุกเอ๋ย

ใครหวาน่าสรวล

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

ใจดี ทำด้วยใจ

[illegible]

๑ วัดป่าขาวคราวรันบุรี

ทำสุทธธอนเสมียน

เคียรวางรวังเวียน

เคยชนกลั่นกลั่นสร้อย

๑ เห็นเรือนเพื่อนรักร้าง

ไอ้อกอาทรโคย

ตุสวณขวนจิตต์โทย

แลลย์กลลย์ชาติม้วย

๑ ขางขำขำรุงแก้ว

แก้วเนตรเซษฐาชรา

ถอขวชกรวนาพา

ในชาตินี้แพ้แคล้ว

๑ ขางรมาตมิ่งมิตรครึ่ง

ขอกยทสนยังพยาน

ประทุนประคัยฐาน

แหวนประกัยกับผ้า

เรือนเขียน

สมคน้อย

หว่างวัด ปขาวเฮย

สวาทห้องกลางสวน

แรมโรย

ทวยขวัญ

หาดอก สร้อยเฮย

ไม้ไต้ ไกล่กลาย

กานดา

ร้างแล้ว

ภพชาติ อินเฮย

คลาค้างห่างสมร

คราวงาร โดย ขณ ขทล

พยักหน้า

แทนฮ้อง หอเฮย

พอย่างรางวัล

๑ สงสารสายเนตรน้อง น้องชด
 เนตรพเพิงผอยฝน เพาน้อง
 จวนรุ่งรำส่อนจน จำจาก แจ่มเอย
 คราวเคราะห์เพราะน้องต้อง พยกล้าสลาตัน

๑ สนวนหลวงแลส้างลวัน พฤกษา
 เคยเสด็จวังหลังมา เมื่อน้อย
 ขำหลวงเล่นปีศา ต้องอยู่ โยงเอย
 เห็นแต่พลบกับสรว้อย ช่อนชุ่มคลุมโปง
 ๑ วัคพิภูลกรุ่นกลั่นเกลี้ยง กลอยใจ
 แกรุ่นรววยมาลัย ไล่เหล่น
 เรือนร้อยค้อยสอศใหม่ เหมอนแน่น แลเอย
 ร้อยคล้องต้องนั่งแน่น นวกพันท่านครู
 ๑ ยางขวางข้างเขตแคว้น แสงวนนท
 สองฟากหมากมะพร้าวผล พรอคไม้
 หอมรณชนเช่นปน แป้งประ ปรางเอย
 เกล็ดมีจิตต์คึกว่าใกล้ กลิ่นเนอเจอนันท์

๑ เชิงสวณลวันรักน้ำ
 ลูกคกรกรเื้อไ
 รักร้ายฝ่ายคนไกล
 เกิดลูกถูกขางนิ้ว

คล้าไคล
 บิดพลัว
 กลัวรัก นักเฮย
 นึกเนื้อเหลือคั้น

๑ ขางกรวยกรวนน้ำแย่ง
 ส่นี่มนุชนิพพาน
 จำจากพรากพลัดสถาน
 เห็นแต่คลองน้องแคล้ว

บุญทาน
 ผ่องแผ้ว
 หึงพี หั้นเฮย
 คลาศเชลออนเทือนขี้

หน้า ๑๒๓๖
 ชื่อ หิมอยู่ กั
 นนกราย

๑ ขางศรีทองคลองบ้านเท่า
 สี่เพชรผัวสี่ทอง
 เลื่องภาชีอเลียงสนอง
 คลองคคคคเลียวช

เจ้าคลอง
 ล้น
 ถิ่นน
 ลำเหนียก นามเฮย
 เซ่นไล่ไสทอง

๑ ล่องทางขางบ้านเรียม
 สองฝั่งพรังพฤษา
 ไม้ปลุกลกคอกตา
 ทรงกลนรินรินข้าง

ริมชล
 สลัปล้าง
 ตกคาก กลาคเฮย
 ขอบคังฟงขจร

- ๑ รอกแตกแลลลอคเลี้ยว โลกโผน
 นกหกเจกิกโจน จับไม้
 ยางเจ้าเล่ายางโชน ท่องเที่ยว เหยี่ยวเขย
 โดยฉายคายปลาไค้ ค่วนชนกลั่นกิน
- ๒ บางกว้างข้างคั้งค้ำม เขตคลอง
 บางขุนขุนทอง ก่อสร้าง
 ของสวนส่วนเจ้าของ ขายน่า ท่าเคย
 สลาวแก่แม่หม้ายข้าง ขกน้ำลำเรือ
- ๓ โรงหีบหนีบอ้อยยอชค แอกลีเยง
 สอคงวางวางเวียง รัยน้ำ
 อ้อยไล่ไล่ควายเคียง ค้าง เวียนเขย
 ออกพินชอกชา เช่นอ้อยยอชรย้า
- ๔ หีบหนีบและเหล็ ละครลาการ
 ชุ่มเหมงหักหาญ ห่อนวัน
 เข้าพวกคิกอ่านพาล เหาผิก พ่อเขย
 กลหีบหนีบนิคเนน นักชำน้าใจ

๑ ขางเวียงเลียงสึงค์ลวัน สอนไสว

เวียงชอค้อท้าวไท

ท่านทั้ง

เวียงราชคฤาครุฑไกล

กลักรุก นกเอย

ยามยากจากเมืองทั้ง

ฉันทลิมลิมเกษม

๑ ขางม่วงทรวงเคร้าคิก

เคยชวน

วัง นมอ่มม่วง

ม่วงเกี่ยมมะม่วงสวน

สกรย้า

ดงเพี้ยนพิศ

ม่วงอินรนวิญจวน

จิตต์ไม่ ใครแฮ

รัก

ม่วงหม่อมหอมหวานหน้า

เช่นเนื้อเจือจันทน์

๑ จันทน์คั่นผลห้ามให้

หวานหอม

แมลงภู่วเวียงค้อม

ไต่เกล้า

ว่าสี นมอ่มม่วง

เพียงพิศตสนอม

เล่นห้แจ่ม

วิญจวน

พร้องชื้อหรือเสียวเคร้า

โคกร้างห่างจัน

๑ ถ่วงทางบางใหญ่ย่าน

ค่านคอย

เลี้ยวล่องคลองเล็กลอย

เลือนช้า

สองฝั่งพรั่งพฤษพลอย

เพลินชน ชมเฮย

แลเหล่าชาวสวนหน้า

เล่นหันอึ้งครองสนอม

๑ คลองคดเลี้ยวลดทวัน หลักตอ
 เกะกระระเรื่อรอ ร่องน้ำ
 คดคลองช่องแคบพอ พาย่อ พ่อเฮย
 คนคดคดเลี้ยวล่า กว่าน้ำลำคลอง
 ๑ ล้วงย่านบ้านวัดร้าง เรือนโรง
 ตกทุ่งถึงคลองโยง หย่อมไม้
 วัดใหม่ทองโง ทัดต ตันแซ
 ควายลากฝากเชือกไขว้ เคลื่อนคล้อยลอยเลน
 ๑ คนชั้ตตอแรง วันควาย
 ถอนถีบตกยตกาย โกงโก
 เหนื่อยนักชกเชือกหวาย แห้งนึ่ง เบือนแซ
 คนหวดปวดยวนไอ้ สอกเตนแผ่นโผน
 ๑ ทุกข์ใครในโลกนี้ ลำเหลอ
 ไม่เท่าควายลากเรือ รั้งจ้าง
 หอบชกจกขเจอ เจิงซ่ม ซลเฮย
 มนุษย์ทุกข์ค้ำ เฒ่นร้าวเอาเงิน

๑ สังเวชเหตุภัยพิบัติ : ศฤงคาร
 พาสัตว์วันสงสาร ไศกเศร้า
 กรวคน้ำรำคิลทาน ทัวสัตว์ สวัศเคย
 จงสุขทุกคำเข้า ชาติพนันมาน
 ๑ ข้างคลองสองฝั่งเพอຍ เพอຍแหม
 คาแฝกแซกเสียดแหม ชับชอัน
 ในพุ่มกุ่มกกแกม กอย่า รย้าเฮ
 นกหวักเวียนหวอน วังเคนแผ่นโผน

๑ นกกรรมกลุ้มเกลื่อนทอ้ง ท่งนา
 คุ่ม ๆ สุ่มสับปลา ปากโง้ง
 ขยอก ๆ กลอกเหนียงพา เพอนเทยว เกรยวเฮ
 คีร์ยะกระกรมโล้ง เล่ห์ล่านบ้านเรา

๑ นกกระทงฝูงใหญ่กลุ้ม กลางหนอง
 ลอยเลื่อนเคลอนคลอประคอง คุเคล้ำ
 คึกเช่นเล่นลำคลอง คลอนช น้อยเฮย
 สอนว่ายผายพเฝ้า ฝกนอ้งคล่องใจ

๑ นกกาน้ำแหวกหว้าย วาริน
 คายขยอกแซ่งกีน เก่งแท้
 เท็กไท้ไผ่ล่ผลนบิน ขยัยก ขัยแซ
 ยางกรอกคอกขัวลั สนน้องซ้องเสียง
 ๑ กาเหยยวเทยวว่าว่อน เวหา
 ร่อนร่ายหมายมัจฉา โดยไค้
 ขุนนางอย่างเลี้ยวกา กินสัตว์ สือเอย
 โจนจับปรัยใหม่ไค้ เช่นข้าคำคี่
 ๑ ยางเจ้าเขาจับจ้อง จิกปลา
 กินเล่นเปนภักษา สักล้า
 ทรวการทำนลัทธิ ธิอสัตว์ สวสัคแซ
 ขนทวียกลียกลนกล้า กล้าวคล้ายฝ้ายยาง
 ๑ ออกแควแม่น้ำปาก คลองโยง
 แคนต่านบ้านเรือนโรง เวียคคั้ง
 ซอลานตากฟ้าโถง ทุ่งรอบ ขอบแซ
 เย็นค้ำน้ำค่างฟง ฟากฟ้าสากล

๑ ชาวบ้านเรือนเรือกตัง ตากปลา
 แต่ปากว่าตากฟ้า เพื่องฟ้า
 กว้างขวางช่างวิควา ไว้อง คลองแซ
 ริมฝั่งพรังผกยัง ยอดแยมแซมไสว
 ๑ รอน ๆ อ่อนอกไอ อัสตงค์
 เลี้ยวเหลียมพระสเมรลง ลับฟ้า
 มีคคัลมพุ่มไผ่พง ฟ้าเปลี่ยว เคียวเอย
 เลี้ยงฟุ้งหึ่ง ๆ หน้า นกคร้ามหวมถวิล
 ๑ ทางเปลี่ยวเลี้ยวลงคัง เขตคั่น
 ห้อยมย่านบ้านกระจันจันทร ก้างฟ้า
 เจ็บเหงาเปล่าทรวงกระสัน โคกล่อน ออกเอย
 จันอินชันแต่หน้า ไซ้เนื้อเจือจันทน์
 ๑ ลำภาคหึ่งห้อย พรอยพราย
 เหมือนเม็ดเพชรรัตนวาย รอยก้อย
 วิย ๆ จับเนตรสาย สวาทสย เนตรเอย
 วิยเช่นเห็นหึ่งห้อย หัยหม้านนานเห็น

๑ ถึงย่านบ้านฝั่งซ้าย ไซลงหลวง
 หมอเฒ่าเจ้าเล่ห์หลวง ล้อคล้อง
 ไซเล่นเซ่นกับทอง เนตรนช พ็เฮย
 บ่วงรักคักพิต้อง ติดให้ไซ้แรง
 ๒ ล่วงทางบางบ้านคะ ศิริ
 แปรข้อค้อจันทร์จร แจ่มแจ้ง
 เรือนตังฝั่งสาคร คนเงียบ เขียวแซ
 บ้านไร่ไครหนอเกล้ง กล่าวอ้างอย่างจัน
 ๓ ยามตกกรกครนลัน ลมฝน
 ถึงย่านบ้านขโมยมล มัคคัลม
 จรเข้ไร่ค้ำรน ร้องฮ่ม ฮุมแฮ
 มุ่งเขม่นเห็นซุ่ม ๆ แข่งขัฟลอย
 ๔ ราชรมัจรเข้เค่า บ้านขโมย
 เต็กหน่มลุ่มเรือโคย ค่วนพัย
 ฝนปรำพรำเปรียะไปรย ปรายสัคว สันตแซ
 ต่างงัวพรำขวานหมุย มุ่งถุ่มกุ่มภา

๑ น้ํากลั้วทัวจวเข้คู้ ฟคนอง
 ชคชาคฟาคฟุ่มฟอง ฟองเพอย
 เคียงคู้สัสมสอง สัจวาส สวาทแฮ
 ยาวใหญ่โลโลกเลอย เล่นน้ำปราชนอง
 ๑ เค็กน้อยคอยเขมน่ม่ง มอมัน
 ว่าจวเข้ชบกัณ ปกัยท้อง
 บราณท่านว่าสัน ตามสัคัว กำหนคแฮ
 บัณจงงอกค้อง คคค่างนางเมีย
 ๑ หนคักมาปะฐัม เข้งเลื่อ
 ใค้กับเราแล้วเหลื่อ หลากลา
 หลบจวเข้เข้าจอกเรื่อ รีมเซต ขโมยแฮ
 ขกัเลื่อเรื่อชา สัคัวเข้เโค
 ๑ รุ่งเข้าเขากกลัน โคกสยาย
 ลาย่านบ้านขโมยหมาย ม่งข้าม
 น้ําชวนรณลมชาย เณอยสั่ง ทรงเฮย
 ทางเปลี่ยวเสียวทรวงชา สัคัวน้ำคาลาคนอง

๑ ขางปลาหน้าบ้านอยู่ หึงชาย
 สองช่องสองเรือนราย ไร่กล้วย
 ชาวบ้านอนสยาย บครัน ทวันเอย
 มีคูเข้าควย กิ่งนทิสาย
 ๒ ซ้ายขวาไผ่ซุ่ม เชนนาม
 สองฝั่งวังรำราม รกเรือ
 แพงพวยผักขิงงาม งอนทอด ยอคเอย
 ขนบกนกกขเนอ หว่างไม้ไผ่สลอน
 ๓ ขางปลีถ่านคัง ดวงชาย
 เฒ่าไผ่ไม้ซากราย เวียถ้ำ
 หนุ่มสาวเหล่าหึงชาย เชนพท อุดเอย
 คำทมนทนหน้า แนนองลอมโลม
 ๔ นาวาคลาเคลอนคลอย ลอยลำ
 ล่วงย่านบ้านขางรำ รกไม้
 สาวหนุ่มซุ่มสั่นท่า แทงพวก คมวกแซ
 ปลาตึกปลีตึกปลีได้ ตุ๊กตองช่อนชโค

๑ ขางbungคั้งลาคลวัน เหล้าควาย
 ลงปลักทลักทลาย เล่นน้ำ
 คำผกฟคฟาคหงาย แหรงนเบ็ง เท็งแซ
 ลูกเล็กเต็กเลียงปลา ปล่อบห้อยอควาย
 ๒ เขาควายรายร่อนัว นิทาน นานเฮย
 ว่าพระยาพาลัทยาน ยุทธพลว
 ศัระกระบือกระบาน บังบัง ยังแซ
 นึกเช่นเปนรอยนิ้ว เห็นบวเนนเห็นรอย
 ๓ บ้านไซไซใหญ่ย้อย สร้อยไสว
 คิคเช่นเล่นคันไซ แซ่ซ้อง
 ผกกิ่งชิงช้าไกว แกว่งชัก เซอกเฮย
 เคยขพกยนอง แนนอใจ
 ๔ เลยทางบางบ้านแห่ง หินมูล
 เต็มว่าเตาเผาปูน ขนไว
 ขากพลขอสัญ เลียบเปล่า เราเฮย
 ออกพนและไต่ กุจอ้างอย่างปูน

- ๑ ถึงคลองร้องเรียกบ้าน ขางหลวง
 ำ รำกนกถึงดวง คอกฟ้า
 ำ เจ็บเหงาเปลี่ยวเปลี่ยวทรวง แสนทวย ทเวศเอย
 ำ อัมรกันท์กฤดา เทียบเจ้าเขาหลวง
 ๑ ขางน้อยพลอยนกันชิง น้อยเอย
 ำ น้อยแนบแอบอกเคย คู่เกล้า
 ำ เนอน้อยค้อยสนอมเซย เชอนชน อินแม่
 ำ น้อยแต่ช่อฤเจ้า จิตน้อยลอลม
 ๑ ขางหวายท่ายคังชอง คลองมี
 ำ แคนนครไศยศรี สดสัน
 ำ เจ้าแคนสพวรรณบุรี เรอเปลี่ยว เกียวเอย
 ำ ท่งทำบายงวัน รกเรอเขอชม
 ๑ ชมนักพิศุคยชอน ขอนแฉง
 ำ ขอนสุพรรณทันแกง อรอยแท
 ำ ขอนบางกอกคอกแสง เหลอแหล แม่เอย
 ำ ขอนปากยากระแก ไม่นลนบอน

๑ บ้านสามศาลเจ้าช่าง ป่างหลัง
 อารักษ์ศักดิ์สิทธิ์วัง แวนแคว้น
 ศักดิ์ชำระวัง วานช่วย ทั่วแฮ
 กำจัดศัตรูมั่น มั่งร้ายตายเอง
 ๑ ถึงบ้านค่านักตั้ง ผงกระแสด
 สองพี่น้องคลองแคว ค้ำคั่ง
 ทลิ่งตลิ่งโต่งแล คาลสลัย สล้างเฮย
 สิ้นไผ่ในแขวงทุ่ง ถิ่นฮักอแซม
 ๑ ปลาชุมกลุ่มเกลื่อนท้อง ชารา
 ลอยเล่นเห็นคนถลา หลบสัน
 สลัดสลาตสลัยปลา ช่อนตก พลกแซ
 กระดกกระตึกกระเตือกขึ้น กระโดดเหลนเห็นตัว
 ๑ นานาปลาว่ายเคล้า คลอเวธ
 สลัดสลาตสลัยปลา ชำสร้อย
 เพลิดเพลินเพี้ยนเหลอ หลายหลาก มากเฮย
 กริมกระตึ้นขี้ร้อย เว้าร้อยร้อยเรียง

๑ แก้มข้าดำที่แก้ม	แต่มีดำ
ดูเกลื่อนเหมือนจะนำ	แะเน้อง
แรวรักปรักปรางประจำ	จุมพิต มีตรอย
ข้าเช่นปลาอย่าค่อย	แต่งแต่มีแก้มสมร
๑ เนื้ออ่อนห่อนชุ่มเนื้อ	นึ่งหญิง
อ่อนแอบนบอชิง	อ่อนล้ำ
นวลจันทร์นั้นนวลจริง	แต่ข้อ ภาเยย
นวลที่พกลนกล้า	กลนเนื้อเหลือนวล
๑ ปลาใหญ่โล่เดียวชยุ	หวดหาง
ชึกซากฟาดโผผาง	พ่นน้ำ
ปลาเค้าเหล่าสวายกาง	เขื่อนบึก เขียวแซ
กโฮ่โล่ผดูล้ำ	เคลอนคล้อยลอยแล
๑ บางซอกอไผ่ลัม	หลายกอ
บ้านบ่มีลัม	ลักน้อย
เรือใกล้ไผ่พุ่มกอ	พโยก ไชกแซ
ไผ่เบียดเอียงคอคอย	เอียงคอคออินทร์

๑ ท่งกว้างทางเปลี่ยวไ้อ์ อาทวา
 สขิงฝั่งฝ้ายวิหคาคา กัก้อง
 เวร่อนว่อนเวหา หาเหยอ
 นกเถอนเหมื่อนจระร้อง เรียกให้คนชม
 ๑ ถึงทสฺสนกนั้น นอ้งเอย
 สนุกแต่ชาวอินเคย ค่ำเช้า
 พวกพิทจากเซย ชวคสนุก ทุกข์แม่
 สนุกทศสเจ้า สนุกเท่านั้นเอง
 ๑ ชุมแท้แต่สวะเพอย เพอยควาง
 ลธยเลือนเกลอนกลาทกลาง กลบนำ
 ชอนชัยทัยถมทาง ทแคย
 เรือขคตคพินค้ำ ค่อยกว้างทางจร
 ๑ แหลมคั่งท่งเถอนไม้ ไรราย
 ถึงย่านบ้านคเภาทลาย ทลทอ้ง
 เติมทั้นเปนชาย ชเลหาค ลาทแซ
 เรือชคตพลคมาตอ้ง คิคเข้าคเภาทลาย

๑ แลลิวทิวทุ่งตัน	ตาลราย
ลิลลิลลิมปลิวปลาย	ไปล่แปล
เล่ให้คนคักขกฉาย	เฉียบเช่น เห็นแซ
เร่เร่เร่เร่เร่เร่เร่	พิศให้ใจเพลลิน
๑ ขางปลาร้าปลาคลำนน้ำ	ล้าคลอง
คนเหล้าชาวปมมมม	มั่งข้า
ลุ่มซ้อนซ้อนซนางปอง	บัตเรือก เผือกแซ
เหม็นเน่าคารวปลาร้า	เร่คคั้งคั้งโขลง
๑ รีมน์ทำทชน	ขอคปลา
เกล็ดคิตคิตคิตคิต	คมกแก้ม
คิตคูล์เสนา	หอมชน รวนเอย
โคลนเช่นแปนแปงแต่ม	คิตเนอเหลอหอม
๑ ขางสะแกแลสล่างงว	ทิวราย
เร่ยงผ้งคังฉัตรฉาย	แซ่มซ้อย
งวไม่ไช้งวส่าย	สวาทเช่น เห็นเอย
งวพทแน่นนอย	นกหน้าอาลัย

ดัดแปลง
๒๕๖๒

๑ ยามยลคณังวษา หนาหนาม
 นกขยาขววยวหวม วุ่นแล้ว
 คงจะประจิวทวาม สวาทเมือ ม้วยแซ
 รั้งคณังคณัง คณังวลิสง
 ๑ ถึงบ้านคณังชั่งแท้ เทียงตรง
 เพียงพทตำรง รั้งคณัง
 เคยคณังชั่งคณัง สัจคณัง สนิคคณัง
 ยามยากจากพวกพ้อง ปล่อยให้หาย
 ๑ เหลียวซ้ายฝ่ายฝั่งเพอย เพอยไสว
 พงไผ่ไม้รำไร รอยคณัง
 แลขวายาแฝกไฟ ฟอนเลี่ยน เกวียนแซ
 ลิบลิ่วทิวทองถึง ถิ่นกว้างวางเว
 ๑ ถึงบ้านบ้านกุ่มข้าม ตามแหลม
 วัดเก่าเศวโทมแรม วกร้าง
 ผู้ใดไม่ซ่อมแซม ช่างวัด สวคณังคณัง
 เพียงพทอ้างว้าง เหวยให้ใจหาย

๑ ลมตกนกัวว่อน สนวนบิน
 โขยฉายคายปลาถิ่น กัก้อง
 คั่นหอยค้อยคัยถิ่น เค้นช้อง มองแซ
 ถียถ่อกรอบก้อง จ่อมน้ำปล้าปลา
 ๑ ถึงขางนางแม่หม้าย ไร้วัว
 เปลี่ยวเปล่าเศร้าหมองมัว หม่นไหม้
 คราวใครใคร่ฝากตัว ต่อม่าย หมายเอย
 พร้อมจิตต์คิจะไค้ กัยหม้ายกลายมี
 ๑ ทวันยอจรเข้ คเคียง
 ยาวใหญ่ไล่เรือเรียง เราะท้าย
 เต็กทวาคผากแผดเสียง แซ่ลุ่ม ขยมเอย
 มั่นยหุคคห้วย วู่คว่างขวางเรือ
 ๑ เกษะพระพทธเจ้า เข้าฉาน
 เคยชนะพระยามาร แม่นแล้ว
 รุกถงงขันตาล กุจเช่น เห็นแซ
 จวเข้เหง่างแคล้ว คลาศคค้อยถอยหนี

๑ ถึงช่องคลองน้ำซอ กฤษณา
 เข้าตอกออกดอกคำรา รำไริ้
 คิคสยพยถ้ำมหา สุนกแน่ แม่เฮย
 นิกะปลงคงไค้ กระดากเจ้าเฝ้าหวง
 ๑ บ้างเลนเป้นทีหลุ่ม แห่ล่งปลา
 แ่ล่งปลักคลักคงคา ชุ่นชุ่น
 ไทโยแจ็กเต็กใหญ่พา พวกช่อน ชื้อนเฮย
 บัญส่งจงหลักพัน ทุกถั่วต้่วปลา
 ๑ บ้างข้วย่านซอพร้อง ส่นองน้ำ
 นิกเช่นเห็นขัวคำ คู้พร้อง
 เข้าเห็นขัวเกยวมาทำ แทนเค่า จ้าวเฮย
 ครวาเคราะห์เพวระเกยวซ้อง ชักค่างขวางเจิง
 ๑ ลมเวอยเฉอยชุ่นไช้ ไบคลา
 ถึงย่านย่านคารา รกเรือ
 สองเรือนเพอนพดจา เจ้านั่ง รวงเฮย
 คิคไค้ไค้ชิตเชื้อ ช่วยเฝ้าเฝ้าเรือน

- ๑ ไบรมลมเรื่อยแหล่น ลีลา
 เหล่าหนุ่มชุ่มชื่นพา เพ็ชรร้อง
 อีเหินาเค้ามลกา กลเม็ด มากแซ
 ฟังเสนาะเพราะพร้อง พรักพร้อมซั่มเสียง
- ๑ ถึงชีปขาวย่านบ้าน ไบร่า
 ชีไม่เห็นกาตำ คินร้อง
 ชวบ้านย่านนั้นทำ แทงพวก ฦมวกแซ
 ชวแต่คำพร้าพร้อง ชอชชีปขาว
- ๑ ชาวอินหม่นสังสวน นวลขาว
 แพรฟ้าฟ้าคินดาว กัจพร้อง
 ชาวคครุ่เคียวคราว หน่งเขอ เหลือแซ
 ชาวบ่เขอเนอนอง น่วมนวลขาว
- ๑ คึงขวางบางบ้านชอ ชีหน
 ทางทิศทุกตำบล บ่อกแจ้ง
 ชยู่กลางหว่างมณฑล ทางร่วม รววมแซ
 คนเปลี่ยนเพียนชอแย่ง ย่านนัยหน

๑ ขางปลาฆ่าอาอ้อ กอระกำ
 ไม้ไผ่ใหญ่สลดวาล่า สลัดงไฟ้อย
 ชาวบ้านย่านนั้นทำ ที่ไร่ ไร่ไช
 ปลุกผักปักแฟงเลื่อย ลูกห้อยย้อยไสว
 ๑ ถึงคั้งไฟกระกัม กรวยกรวน
 โปยอยู่ยวณนาน เน้นแล้ว
 ชนชุมชุมพิศการ เศษะ พระเอย
 ขอดอย่าให้ ไภยแล้ว ผ่องพันกลโกง
 ๑ โคกครามนามที่บ้าน หวานคราม
 เขียวชุมชุมมงาม กิ่งก้าน
 เหมือนศรีทนต์ธรรม สวาทห่ม หุ้มเอย
 เหนแต่ครามนามบ้าน สบายเจ้าเศรษฐ
 ๑ สวนหงส์วงวัดพร้อม พระเนร
 รนรอบขอบบริเวณ หว่างบ้าน
 เท็กเขาว์เล้ากนเกน กองที่ กฏแซ
 ไร่ที่มีสวนสอ้าน ซออย่างปางหลัง

๑ คลากแก้วแก้วถิ่นจรเข้ คนขาม

คลังตลอดแต่ล้นหนาม	สนับหญ้า
แก้วอินหม่นแสนทรม	สู้สละ ปลาย
รักแต่แก้วแววฟ้า	จะเฝ้าเกล้าสนอม

๑ ถึงวังตาเพชรข้าง	ปางหลัง
ไผ่พุ่มชุ่มเชิงวัง	รกเรือ
ตาเพชรเห็ดไควัง	มีเล่า เจ้าเอย
ฤว่าตาเพชรเซอ	ชาติท้าวเจ้าเมือง

๑ สอนชิงคลังแต่ล้น	สวนมเขือ
พริกเทศเม็ดอร่ามเหลือ	เรือไทร
กล้วยปลกสกห้ามเครือ	ครบชม มยมเอย
คึกค่ออยู่สวนไค	แต่งต้มส้มตำ

๑ บ้านยอดๆไม้สพรั่ง	ฝั่งชล
ยอดย่นชนช่อผกา	กิ่งคว้าง
ยอดคอนหม่นแสนดา	ทาสทอด ยอดแฮ
ยอดกรักจักหาบ่าง	บไค้ใจหาย

๑ ลุกกลชนนยทบ้าน	ชนมจัน
โรงเจ้กตังริมคั่น	ทำน้ำ
นั่งนั้บทรพยสังสัน	สยายเพ่า เล้าแซ
เมี้ยข้างสาางสรวยล้า	สลั้บผู้หหนาง
๑ โฟคอยไฟชนนอยุ่	คู้เคี้ยง
ปากช่องคลองชลาเฉลียง	ลั้กถั่ง
บ้านค้งผั่งนำเวียง	รายอยุ่ หมู่แซ
แลรอยชอยแหลมค้ง	เซตบ้านตาลราย
๑ ถังหน้าทำน้ำวัค	มนาวหวาน
ภาเลื่องเบองบราณ	ร่าพร้อง
หวานอนคลนไ้สนาน	นั้กเบอ เหลือแม่
หวานแต่น้ำค้ำอ้ง	เสนารน้ำค้ำหวาน
๑ ทบขเหล็กเต็กว่าคัม	ชมเหลือ
ครันแตงแกงคัมเกลอ	กลยคิน
พริกขิงสังไ้เจือ	จีบอ้อย น้อบญา
ชมชนคลนไ้สนน	แต่น้ำค้ำชม

๑ วัคฝางอั้งซื่อไว้

ฝางย้อมย้อมแพรบาง

แดงสีกดกแตกหมาง

อกพทแคนซิง

๑ ทารหัดพัตน้ำท่วม

หนักลยชัยคงคา

ใครจ้างช่างรหัดหา

อกพทร้อนให้

๑ ถึงบางนางสนอง

สุขพทรวมเรือน

ยามสุขทกยเคอน

ยามทกขสขกาหลอน

๑ ถึงย่านยายท้าวท

ภาขาวเจ้าสิงทรง

กิตใครไถ่ถามองค์

แม่มายหมายเคียงคู่

ไซ่ฝาง

ยิ่งขริง

หมองครำ คำแซ

ขุนลานาฝาง

ทองนา

ขึ้นไค้

ห่อนพย หลบเคย

รหัดน้ำพร้าวพรม

นามเหมื่อน

เพอนรอน

ไค้อยู่ คู่เคย

หล่นเหน้าเปล่าคาย

ผล่ง

สอคร

อารักษ์ ประจักษ์เคย

คยผอนเชื่อนไฉน

ดั่งที่
มี
ชื่อ

๑ ทำโขลงโขลงช้างค้ำ คามโขลง

พลอย ถูกผูกขโยง

แย้ทำย

ลุ่มเดือนเพ็ญร่วมโรง

รักยศ หมกแซ

พิเทียวเคี้ยวโคคคล้าย

คชร้างห่างโขลง

๑ บ้านตงผ่งนาท

กฏทอง

ลาวอยู่รัลเคียงสนอง

เหนือซ้า

ปลูกผักหักพนตอง

คามเดือน เพ็ญแซ

หजारเหมาะแต่หน้า

แน่นน้อยกลอยใจ

๑ ไคกหม้อก่ออิฐตั้ง

เตาเพลิง

เผาหม้อก่อไฟเริง

เร้งเร้า

ม่อมัทเพเฟิง

เพ็ญเหล่า เผาแซ

อกพทรือนเกล้า

ถ่านกลุ้มรวมแรง

๑ ถึงระยะสระปโยชน์หย่าน

บ้านลาว

ผ่าน่งงทขยาว

ย่างย้าย

กลีบกลีบวิ้วแวมวาว

แวยแวย เทยแซ

เก้กว่าฟ้าแลบชะม้าย

มุ้งคั่นงอนงาม

๑ ถึงท้ายชายน้ำตก รกคลอง
 กลุ่มชมรางวัล รัยน้ำ
 น้ำแล้งแข่งนาหนอง นาคก ชกแซ
 ชลเนตรเซยเจ้าผัว เช่นน้ำตกยาง
 ๑ ทวันเย็นเห็นหาดหน้า ท่ามี
 เมืองสพรณบุรี รกร้าง
 ศาลทุ่งฝนท ทหาค ลาคแซ
 โรงเล่าเขาตัมคัง ขอบคั่งหงส์รา
 ๑ ผู้รังทั้งรวบ ขอบราย
 เปนหมู่ควัวควาย ไหว่ย่าน
 สาวสาวเหล่านั่งลาย แล้วหม่อม มอมเอษ
 จำลาล้านสอาน ขายน้ำปล้ำปลา
 ๑ กรมการบ้านตงตลอด ทลึงเตียน
 ท่างต่อลือเลอนเกวียน เกบไว้
 เวชวิมหากทาศเคียร ระเบิดก หลักแซ
 ของเหล่าชาวสวนไต้ แต่งตั้งนั่งขาย

- ๑ ผังซ้ายฝ่ายปากโพ้น พิศการ
 มีวัดพระรพบรรณ ท่านสร้าง
 ที่ถวิศยปตสาร สงฆ์อยู่ อยู่เออย
 หย้อมย่านบ้านขุนช้าง ชิดข้างสวนบิลลังก์
- ๑ วัดกระโกรไถ่บ้านที่ ศรีประจัน
 งามเหล่าชาวสพวรรณ เพื่อนช
 ของประศรีที่สำคัญ ข้างวัด แคแซ
 เติมสนกทุกวันนี้ รกเรือเลือกคนของ
- ๑ ประทับหน้าท่าสียชัย บรรณ
 หว่างวัดฝาโถสถาน ถิ่นร้าง
 มหาโพธิ์โบสถ์วิหาร หักทับ ยัยเออย
 พิมพิลาไลยสร้าง สืบสืบสพวรรณ
- ๑ สงสารบ้านวัดร้าง แรมรอย
 เลียงแต่นกหกโหย คำเข้า
 ออกพิทเคียวโดย ท้ายแก่ แม่เออย
 เข้าเรือเมื่องร้างเศร้า โศกซ้ำรำจวน

๑ พิกุลบนนกแก้ว
หอมชวนวันว่าดวงทอง
สาวทยศพทชชาติทรง
หนุ่มหนุ่มมรมเกี้ยวหน้า

จับใจ
รำร้อง
ทราบไสศ
กั ฐ
นมเนอนวนนาง
กาหลง
ตอกรย้า
เสาวรส สดเฮย
สนุกโน้มโถมซิง

๑ เค็ดไคไส่ห่อผ้า พย็เฉียง
 เห็นไก่อไล่ลักเฉลียง ลตเลี้ยว
 ล้มลุกสนุกสำเนียง สนั่นโห่ ไร่เอย
 หน้าผากปากขวมเขี้ยว ข่ว่นแผ่นผยอง
 ๑ นกร้องก้องกิ่งไม้ ไวยัง
 แลล้วยตรัยเสียงวัง เวกแห้ว
 ค้อนทองป๋องเป่งกัง คจเคาะ ค้อนแซ
 กอไผ่ไก่อชันแจ้ว แจ่มเจอยเฉอยเสียง
 ๑ ชนโขดโบลัดเก๋ากัม กราบยคล
 พระบาเลไลยยล อย่างย้ม
 ขอกรหย่อนขาทบน ขงกช แก้วเอย
 ปลั่งเปล่งเฟ่งพิศพรม พระหนั่งคังองค์
 ๑ เทียนธูปขบผชาติข้าง ขชา
 คุนกรพระเสด็จมา ขยยัง
 ลิงเผือกเลือกสมอพวา ถวายไว้ ไกลแซ
 ข้างเผือกเลือกผงทง กิ่งไม้ไหว้วาย

๑ ขอเคชะพระพุทฺธเจ้า จงเห็น
 อุต่าห์มาเข้าเย็น ยากไร
 ปราถนาว่าจะเป็น ขี้จเกพุทฺธ ภูมิเอย
 บุญช่วยควยให้ไต่ ตุช้ำอวรณ์
 ๑ ยังไปไม่พ้นภพ สงสาร
 ขอประพระศรีอารีย์ อิกเหล้า
 ทราบถึงซึ่งพระนิพาน ภายภาค หน้าเอย
 ขอสุขทุกข์โคกเครั้า สิ่งร้ายหายสูญ
 ๑ อนึ่งเจ้าเหล่าเล็กกลวน ลูกหลาน
 หมายมั่งคั่งพิศดาน ถิ่น
 ขอให้ใส่นามขนาน ตามพันธิ์ สวัสดิ์เอย
 กลิ่นชุปอุปถัมภ์ล้วน ลูกเลี้ยงเทียงธรรม์
 ๑ เย็นรอนอ่อนเกศกัม กวบบลา
 จากวัดคัคตรองมา แม่น้ำ
 ค้างคนตนเข้าคลา คลาศเคลือน เวือเอย
 คิคแก่งแขงข้อค้ำ ชัดช้องต้องเซ็น

- ๑ เลี้ยวหนึ่งถึงบ้านซอ โพลาน
 โพลใหญ่ไม้ขาด ร่มขึ้น
 สองฝั่งพรั่งพฤษกาล โทนคพุง สูงเอย
 ท่าลาคหาคทรายคน คลั่งลวนสวนมเขือ
- ๑ คีรีระเวียงเสียงแซ่ลวัน พวนลาว
 แก่หนุ่มลุ่มปลาฉาว แซ่น้ำ
 ฉ้ายนุ่งพงขาว ขวยจิตต์ รือคเอย
 เต็กถ้วนชวนเพื่อนค้า คำให้ไกลลาว
- ๑ โพลหลวงห้วงน้ำลึก ไหลเนือย
 ปะแต่ลาวเปล้าเปลือย ปลอดผ้า
 ขายน้าคว่ำริมเพือย ฝงหนุ่ม กลุ้มแซ
 เต็กเกลียดเขียดเขื่อนหน้า นีวร้องสยของแสง
- ๑ ลำประทิววังว้าวสะลาง กว้างไกร
 ถิ่นท่าบ่าไร ไร่ฝ้าย
 ไร่กอยหมุ่มมอญไทย ทำถั่ว ไร่เอย
 ปลุกฝักพิกกล้วยกล้วย เกลื่อนข้างทางจร

๑ ถึงย่านบ้านวัดช้าง ปางหลัง
 ช้างถูกผูกกรังรัง รัตไว้
 พลัดพรากจากฝูงพัง พวกลูกเพือน ลูกเถื่อนเอ๋ย
 เพียงพิททเวศให้ นิราสร้างท่าสมร
 ๑ บ้านตั้งฝั่งปากน้ำ ธรรมกุล
 วัดทรางปางก่อนสน สังกะเร้า
 ขอบเขื่อนเกลื่อนอิฐปูน เขอยเปล้า เจ้าเอ๋ย
 โยสถียัตถ์พระเจ้า เจิงน้ำกรำฝน
 ๑ ยลย่านบ้านหนองน แนนาม
 วัดสว่างอารมณ์อาราม รนไม้
 สว่างแต่ทัพยาม มกมิก จิตต์เอ๋ย
 ห่อนสว่างอย่างไร ชออ้างสว่างอารมณ์
 ๑ โพร้พระระยะหย่าน หยอมไพร
 โพร้ชนรร่วมใบ โยกรยา
 โปรกด้วยช่วยคุ้มไภย พยัคฆ์พยศ คชเอ๋ย
 โพร้พระอนเควระห้ำ พเจ้าครวเชื้อญ

๑ โพพระยาทำตลิ่งลวัน ลัทธิเกวียน

ไฟไฟไม้เต็งตเคียน คชขบ้าง
 ชักซากกระบากกระเบียน กระเขากกระแบก กระบกแซ
 เสลาสลอกลลลลลลลลลลล เหล่าไม้ไกล้กระสินธุ์

๑ บ้านช่องช่องชวากเว้ง เจริงหวาย

เหล่าที่หนี่มูลนาย เน้นข้า
 ช่องสมชุ่มเรือนนาย ริมกับ เกรียงแซ
 ใครจักกลับรุมข้า ชักช่องช่องหลวง

๑ ขางมคแดงแขวงเขตกุ้ง ท่งไพร

ถันเถื่อนเรือนรำไร ไร่กล้วย
 นกมคคตสใจ จมมะม่วง หวงแซ
 เพียงพมมคม้วย ไม่สิ้นถวิลหวง

๑ วังยางค่างคั้งสะล่าง ขางยุง

โตล่งตลิ่งยั้งสูงสูง ชงใจงำ
 นกแลแต่ตล่งตล่ง ฟยสพรั้ง รั้งเยย
 รมรณชนชายนา นิ่งเหลนเย็นสยาย

๑ ถึงบ้านตาลเลี่ยนรำ ทำตาล
 ไต่พะโองโหยงโย่ทยาน ย่างเก้า
 หน้าหัวเราะเพราะรักหวาน หวังใคร่ ไต่ถ้ำ
 เพียงพิทแผ่งแผ่ ใฝ่น้ำคำหวาน

๑ หว่างบ้านย่านน้ำเปลี่ยว เหลี้ยวแล
 คลั่งสูงฝงรอกแตก ไต่ไม้
 กรวยกว้างค่างเคี่ยมแตก ข่อยกุ่ม กุ่มเคย
 ลมบ้วนหวานหอมให้ ลเหยลห้อยหงอยเหงา

๑ จวบจนชนบทบ้าน ศรัจัน
 ทำลาทหาคเกิดกัน แก่งตน
 เรือนคังผงเวียงวัน โรงเหล็ก แจกเคย
 คนรักครกครน ค่ำข้างต่างเกวียน

๑ จวนเย็นเห็นแห่งบ้าน ตำนชนอน
 หาดใหญ่ไทยแจ่มอญ มีบ้าน
 จอดเรือเมือเย็นรอน ริมหาด สอาดเคย
 ร้องว่าอาศรัยบ้าน รมไม้ใกล้เรือ

๑ เจ้าของร้องรับให้ ไ้การ
 หน่มหน่มชุ่มชันขาน ย้ไ้ร่า
 ชนฝั่งน่งสำราญ รำนไ้ ไ้เอย
 สาวรุ่มนุ่นเวียนเฝ้า ฝั่งน้ำชำเลื่อง
 ๒ ลูกเอยเฉยเช่นขุ่น ปนขาว
 สาวเพ่งเล็งหลยสาว ชื่นแล้ว
 ประปนเช่นพ้อคราว ครั่งหน่ม ชุ่มฤา
 ทายรายลาไม่แคล้ว คลาศชันนาท
 ๓ ลูกลาวสาวรุ่มร้อง ทักทาย
 เรือพมสังขาย ค่อยไ้ไว
 ลูกเราเหล้าหน่มอาย แอบเต็ก เล็กแซ
 สอนกระซายคายให้ ว่าชอหรือจำ
 ๔ หนัพักพลัดพลอกล้อ เลียนลาว
 มีหมากอยากส้สาว ชื่นแล้ว
 บ้านเจ้าเค้าเหนียวขาว ขายมั่ง กระทบแม่
 คายชำมตามหาแห้ว แห้งน่มหรือ

๑ ถาวไปไทยพี่น้อง มองเมียง
 มีคำทำร้ายเวียง ไระรำน
 กลิ่นซุขขยิบเอียง กแอมแอม แบบเอียบ
 ขอหมากปากสันส้าน ทคทอย่อหญิง
 ๑ ราชพี่น้องอ่อน เอ็นดู
 ชันใหญ่ใส่หมากพลู นายให้
 แห้วเล็กเผือกถั่ว พัดริบ กลับแซ
 จะสั่งมั่งไม่ได้ เกือกหน้าคำดี
 ๑ คกลาวสาวรุ่นกล้า มาเคี้ยว
 ให้กระเช้าเข้าเห็นขว นั่งใกล้
 ถอยหลักอิกยเหลียว เลยลูก กูเอียบ
 กลิ่นรักกลับรักได้ คอยโต้ ไมทนา
 ๑ ขวาท่านว่าเลี้ยง ลูกสาว
 มินมิกหกรั่วฉาว เช่นพร้อง
 หนุ่มชายฝายรุ่นราว รักขยัน พรันแซ
 ลูกไฟไสสับท้อ บัรสู่สาว

๑ ครั้นเข้าสาวสยหน้า ลาสาว
 จากนอนอ่อนหนาว หนุ่มเคঁรว
 ครวไต้ไม้โลมลาว ลองซู้ คุแซ
 ครั้นลักลักลักเหล้า ลูกโห้งไซส่าว
 ๑ เอ็นคหนพ่น้อง ส่องส่าว
 คิคไควไต้เลียงลาว ลูกสโไก
 แท้ลูกผกรักชาว วังเล้า เจ้าเฮย
 จะเจียเลียบเขาไคว ช่วนร้ายคล้ายเลื้อ
 ๑ บางกระพั้งคั้งน้ำเปลี่ยว เหลียวแล
 ขนบกนกชอแซ แซ่ซ้อง
 เห็นนกตกค้แค คานรล็ก นกเฮย
 เหม่นน้อยค้เคียงน้อง แนนเอนเหลอสนอม
 ๑ บ้านใหม่ไผ่ฝายสพรั่ง ผงชลา
 ฝายออกคอกขาวคา เต้นซ้อย
 เนอนชสโกโสภา เพียงพาย ไวเฮย
 ชมพายคล้ายผิวสรวัย สวาทเนอเหลอนวล

๑ ถึงย่านบ้านกว้างแจ้ง	วาริน
เกิดแก่งแหล่งเหวหิน	ช่วงคัง
ปล่องน้ำท่ากมิล	พวกเงือก เลือกแซ
ยามเปลี่ยวเสียวทรวงสัค	ทวนพินวนวัง
๑ บ้านไร่ไทยแจกตั้ง	ทั้งทวาย
กลัวยี่ไรเวียงราย	เวียงซอ
ตกเครือเรือเรือปลา	ปลีลลย ปกัยแซ
เพื่องหงดงสมอ	หมกรอชอเสมอ
๑ วังปรานบ้านเวินว่าง	วางเว
สองฝั่งวังเลือเกรง	เกรียบชม้อย
นายรอกทอดท้ายเพลง	พลอยหนุ่ม ชุ่มเอ
ป่าใหญ่ไม้ชื้นช้อย	ชุ่มฉ้อชวร
๑ ขางม่วงห้วงหากตน	คิกเรือ
ทรายเกลียวเรียวรอยเลือ	ชัยชอัน
ซงชกพฤษครมเครือ	ค่างโครก โสกแซ
ไปรบแต่ใบไม้ห้วน	วังร้องพองชน

๑ ลูกค่างอย่างยั้มซาด ชมภู
 เหลืองอ่อนไธเฮินค ใต้กันน้อย
 แม่ยั้มซุ่มซิ่นช ชมลบบ ญเอย
 กอกแอบแนบออกห้อย หักโน้ม โถมทยาน
 ๑ ย่านซ้อซอว่าย่าน ย่านยาว
 เห็นแต่ซ่มนมลาว ล่อนโล้ง
 ลากขวนส่วนหน่มสาว เลียงแซ่ แม่เอย
 เก้าแกแลโล้งไค้ง ค่างหลั่นห่อนอาย
 ๑ ข้างว่างกลางน้ำร่ม ลมโซย
 ลิงค่างควางคววญไหย ให้อ้อง
 กระเขออกคอกกร่วงรอย รสรน ชนเอย
 หงหงผงเพยงผอง ย่าเถยงเลียงกระหม
 ๑ ยลย่านศาลบู้เจ้า ขอมไพร
 ปลาคล่านาซงใส สอากสอาน
 งเหลอมเลอมเลอกไคล คลานคลั่ง กลั้งแซ
 โตเท่าเสาเรือนกว้าน กวาคน้ำคำปลา

๑ คักคนขันถ่อคำ เข็นเรือ
 ขนบกรวงรังเสื่อ ซอกซุ้ม
 นางพลอยเหลือ หลีกยาก หลากแซ
 ลักครุคควนกลุ้ม กลบข้างทางจร
 ๑ เด็กเห็นเข่นมณุษย์หนึ่ง หลัง
 แว่ววิคัลลียคลายฟู พองเพื่อย
 รัชกิจคหมากพล พลบ เจ้าเขย
 งกระเพอมเลอมเลอย หลีกคล้ายหายสูญ
 ๑ เรอคลองล่องเลียวเลือน เคลื่อนคลา
 ถึงย่านบ้านกล้วยเวลา บ่ายคล้อย
 กล้วยไข่ไว้นรดา ตกเรือ เครือเขย
 ลางแห่งแปลงปลุกอ้อย แอบกล้วยส่วยลำ
 ๑ ถึงช่องคลองนาซบ ซายมอ
 เกกแรงแง้งอกครอ ครกทอง
 ผู้เฒ่าเล่าเลื่องลือ เหล็กท กเขย
 ควกระระเรอตอ คักคนขันเข็น

๑ บ้านหว้าหว้าซ้ายค่าง ทางจร
 หินแร่แลสลัปลอน ลกขง
 เรือนต่งฝ่งสาคร คนเงียบ เชียบเอย
 ปลาคล่าน้ำไหลของ แอบคั่งมั่งทาง
 ๑ วังหินดินเถื่อนกว้าง ยางยง
 สมอแสมสารสง สกข้ม
 หว่างไฟไก่อ่เถอนฝ่ง พยเขย เรียบเอย
 เต็กใครไต่ไก่อ้ม แอบขนครนวาย
 ๑ ไก่อ่เถอนเหมอนจะลือ กอกระพือ
 เต็กย่องค่องคิมอ มั่งหน้า
 เข้าใกล้ไก่อ่เปรี้ยวปรือ ปรือร้อน ว่อนแฮ
 เต็กโคตโลดไล่คว่ำ ไชวว่าชะม้ามอม
 ๑ ลงเรือเหืออายหน้า หนอย
 ออย่าไล่ไก่อ่เลยเซย ชมไม้
 ดอกทวงร่วงวรเหย หอมกลิ่น วรินแฮ
 เก็บสักห่อพอไต่ เต็ควอยสวอยสน

๑ ย่านยวาลาวตั้งกลาต หาดทราย
 แล่ผ่าปลาแฉวงควาย แหะท้อ
 ย่างไฟใส่ข้าวราย เรียงนั่ง สพรังเอย
 พอกหนุ่มส้มเรือร้อง เจียรนั้ล้อลาว
 ๑ ถังวนกันหวนท้วง หินแล่ง
 แร่เกลื่อนเหมือนชิงแขง ค่างคั่ง
 ตำราว่าทองแดง เค็กค้อย ย่อยแฮ
 พรายพรางอย่างสั้รัง รอคชทแกลง
 ๑ ควันเย็นเห็นพยัคฆ์ค่อม คมชล
 โห้ชัยกลชัยโขกคน เคียวโง้ง
 ชนคั่งวงคำรณ เราะไล่ ไกลแฮ
 ทั้งคั้เมยไชวัง คร่างร้องก้องกระหม
 ๑ นายรอกสอครู่เท่า เหล่าเลื้อ
 มั่นกตัตถ์กนเหลอ ละโว้
 มั่นหวงล่องไล่เรือ รอคแนะ แวะแฮ
 หนูนุ่มกุ่มมีคไม้ มุ่งแย้งแทงเลื้อ

กล่าหาญ
หยากรัง
สองเข่น เห็นแฮ
ท่อนท่ายชายโครง

หนุ่มหาม
ติดกัน
ขยาตพยัคฆ์ นักฟอ
พให้ใจหาย

คช^๕เลื้อย
เหล็กกล้า^๒
กล่ว^๕เค่า ใจ^๒เอ๋ย
นก^๕คราม^๒ขาม^๒แขยง

เย็นรอน
เหงาเอนอ
วิเวกวุบ สายเขย
เรียดข้างทางจร

- ๑ มีคำจำрокค่าง หว่างไพร
 หน่มหน่มสนไฟ ผ่งนา
 เนอย่างค่างเครื่องใน หนแบ่ง แกงแฮ
 เนอสรสร้อยล่า ตระหลบฟุ้งคั้งแหลม
- ๑ นอนค่างกลางหาดคน ตลิ่งสัง
 นิ่งนึ่งฟุ้งฟานผ่ง มฤคร้อง
 เงามไม้ใหญ่่างยง เย็นเยียบ เจริบเยย
 เผาะเผาะเราะชาตอง ตวาดชาว่าไป
- ๑ เกือบหลบกริบเกรียบไม้ ไต่เหนือ
 คุ่มคุ่มคุ่มริมเรือ รอยข้าง
 ปลุกหน่มรมให้เสื้อ สวดยอยค โศกแฮ
 เด็กค่าควาพนขว้าง ก่อให้ไฟโปลง
- ๑ เลือชมหน่มแนนหน่ง รวงไฟ
 คักยงว้างเวียนไว แวดล้อม
 จำเป็นเช่นพระไพร เพราเหยอ เลือแฮ
 คดคดกบเนอพรอม พร่าตาสังเวย

- ๑ เย็นเยียบเงียบสังเอยม เงามครม
 อารักขคักคิลิทธิพม พมไม้
 ทงทตพตงมมม เงยง่วง ทรวงเอย
 จงหริกรกรกรงให้ ลเหยเคว้าหวานอน
- ๑ ตกคนผนเนตรหนึ่ง พงเสียว
 แม่มายลงไนเรียง แห่วร้อง
 รลิกแต่แม่หม้ายเวียง สวาทว้าง ค้างเอย
 เปนม่ายร้ายนกัน้อง จะต้องลงไน
- ๑ หน่มหลับคลิบคล้ายเลอม แลเห็น
 เจ้าข้าหน้าปากเป็น พยัคฆ์ร้าย
 ขี้แรดแผดเสียงเย็น ขยอกเหยอ เนอเอย
 ร้องว่าลาแล้วคล้าย เคลือบเข้าเงาหาย
- ๑ ยามสามยามสังคไม้ ไพรพนม
 พร้าพร้านาค้างพม พร่างพร้อย
 เย็นเยียบเงียบสังคม แลคละ ทงเอย
 ไม่นั่งกังกานช้อย ชนคุ่มพมผกา

๑ เกือบรุ่งพุ่งกลิ่นเกลี้ยง เพียงสคนธ์
 หิงหิงผงเวยนวน ว่อนเกล้า
 มาลีคลกลีบขน ยานกลิ่น วรินเอย
 ยิงรุ่งพุ่งหอมเฝ้า เร่งให้ใจเรวญ
 ๑ รนรินชื่นชื่นน่า อบหอม
 หวลจิตต์คึกเคยสนอม แนน้อง
 เจริญทนกลั่นกลั่นรอม รวยรริน ชื่นเอย
 เคยชื่นวรรณรสขิง ตกไว้ไกลสมร
 ๑ ค่อนรุ่งผ่องไ่แจแจ แจ้วเสียง
 ไชยเออยเออยสำเนียง เนืองซ้อง
 เรไรรำร้องเรียง รัชแซ่ แม่เอย
 เพียงระนาคพาทยของ แข่งแจ้งเพลงจีน
 ๑ เรอรุ่งผ่องนกร้อง ก้องคอง
 เรียกเร้งรดสรีรัง เยยมฟ้า
 ลายาท่านำจาง เจริญสุข รุกข์เอย
 รากผ่องพรังพรังมีหน้า หน่มนอยพลอยเพลิน

๑ ล้วงทางบางขวางคั้ง เขตไพร
 เห็นแต่แร่ระกะไคล เคลือบคล้า
 ซ้ายขวาป่าสูงไสว ว่างย่าน บ้านเอย
 เค็กใคร่ไปปลายน้ำ สุนกแท้แควเหนือ
 ๑ ถึงนามสามชุกถ้ำ ขาดง
 เกรียงไรไต้พายลง แลกถ้ำ
 เรือค้ำท่านั้นคง คอยเกรียง เรียงเอย
 รวยชอกทอศท้าน้ำ นบฝ่ายชายของ
 ๑ พวกเกรียงเสียงเพวระพร้อง กหนองกแหง
 สาวผูกลูกปักแดง ประดับพร้อย
 คิวตาน่านวลแดง คลหม่อม จอมเอย
 แคว่งที่หยานย้อย อย่างลว่าพาคลาย.
 ๑ สามเพ็งเต็งสะล่างไม้ ไพรสณฑ์
 ป่าใหญ่ไช้เขตคน ชาคบ้าน
 วมวันชนชมชล ชุ่มแต่ แร่เอย
 ปลาว่ายสายสินธุ์ สอ้าน สอากตนพนทราย

๑ ปลาชนางคว้างแคว้งว้าย ลายแล
 เลื่อมเลื่อมเล่ห์ตกแก กะตีกกระเตย
 ไซ่ชนางอย่างผกแค เขี้ยวฉมู่ม ชุ่มเอย
 สร้อยชำากาคพลัย พล่านน้ำคล้าทาง

๑ ไข้ย้าอัปากกว้าง หางแดง
 ชิวสยสี่เสียดแซง แซกซ้อน
 กริมกรายว้ายเวียนแวง รวงม้าย หมายเอย
 ผักตบปลายเปลือยหล่อน แฉลยห้วยสายสินธุ์

๑ ปลาตเพียนเวียนว้ายเคล้า คลอเรือ
 เกล็ดเคลือบเหลือบเหลองเหลื เลื่อมพรอย
 ปลาเลื่อมมั่งเหมือนเลื้อ ส่ายโยก กโศกแซ
 ทางโกไ้ไซ่ทางซ้อย ซแล่มห้วยรายเรียง

๑ นานาปลาน้ำฉน หินทราย
 ชมเล่นเห็นประหลาทหลาย เล็กน้อย
 ทางเปลี่ยวเทยวงปลาย น้ำเล่า ตงเอย
 มนบกนกกระเด็นกระต้อย ต่างร้องซ้องเสียง

- ๑ ถึงระหว่างว่างบ้านช่อ
 หอมประคูประพยอม
 คอกกระตังฟงแตนหอม
 นกพริกจิกรับห้อย
- ๑ ถึงแก่งแห่งท้ายย่าน
 หินแร่แก่เก่ากรัง
 ลงเซ็นเล่นน้ำอิง
 เย็นสยายหายร้อน
- ๑ เอนหลังฟังคอกสร้อย
 ร้องรับขับเสภา
 ลำนาคำครวญหา
 ผอยหลับครับเลี้ยงช่อม
- ๑ หยคเรือเหินอวกเงอม
 วนร่มรมยสโ
 วิกมัทพระอุโย
 เห็นพระศรทหาหมั่ง
- ชัคหอม
 ย่นย้อย
 ค้อร้อน ว่อนแซ
 หกหวพลวเพลง
- บ้านทิ้ง
 กรวดกักอัน
 อายชุ่ม หนุ่มเอษ
 เรือยร้องลงลำ
- สักระวา
 เพ็ญพร้อม
 หวลเอก วิเวกเอษ
 เสนาะน้ำคำครวญ
- เงาไฟ
 ค้างคัง
 สดท กุญแจ
 มั่นสร้างทางบุญ

๑๑. ตวันเย็นเห็นพระพรหม ล้มมวง
เตะตะกร้อกรง คู่โค
กรทันทันกลอง เล่นสนุก ขลุ่ยแซ
ค่างต่างอวดโอ้ ออกให้ใจหาย

๑ เลียบเทียบเลียบขี้น^๑ เลียบครัทธา
เลียบท่มกมลมา^๑ โนนน้อม
เลียบกายฝ่ายศาสนา^๑ สัมณะ พระเฮย
เลียบนำตาหพร้อม^๑ เพาะระวัคเห็น^๑

๑ จวนคำจำค่างย่าน บ้านท่ง
 ถอยหน^คท^คว^คคอง แอ^คย^คคั้ง
 กรว^คค^คน^คา^คร^คา^คพ^คง แผล^คท^คว^ค ค^คว^คเ^คย^ค
 ให้เหล่าเจ้า^คย^คา^คถ^คง เท^คพ^คส^คน^คค^คน^คส^คว^คร^คร^คค^ค
 ๑ เหม^คอ^คน^คร^คผู้^คเ^คา^คท^คา^คน ท^คง^คส^คอง
 เม^คย^คน^คาก^คน^คาม^คผ^คว^คท^คอง ผ^คอง^คแ^คว^คว^ค
 มา^คหา^คพ^คา^คชา^คว^คช^คอง ค^คา^คน^คย^ค วั^คย^คเ^คย^ค
 ท^คา^คน^คช^คว^คย^คอ^คว^คย^คพ^คร^คแล^คว^ค เ^คา^คร^ควั^คบ^ครา^คณ^ค
 ๑ ผ^คาย^คตา^คอ^คาย^ควั^คร^คอ^คย^ค ย^คส^คย^คแ^คณ^คม^ค
 ย^คา^คย^คส^คย^คแ^คค^คย^คแ^คณ^คม^ค ก^คย^ควั^คร^คอ^คย^ค
 ต^คา^คม^คอ^คง^คช^คอง^คเ^คม^คแ^คหล^คม^ค ต^คล^คอ^คค^คน^คเ^ค แม่^คเ^คย^ค
 พ^คน^คป^คาก^คห^คมา^คก^คเ^คย^คว^ควั^คร^คอ^คย^ค แ^คณ^คม^คอ^คว^คน^คน^คว^คล^คชา^คว^ค
 ๑ ผู้^คเ^คา^คเ^คา^คเร^คอ^คง^คห^คย^คา^คน^ค ย^คา^คน^คท^คง^ค
 ท^คา^คว^คอ^คท^คอง^คมา^คถ^คง^ค ก^คน^คถ^คง^ค
 แ^คว^คะ^คช^คอ^คเ^คอ^คก^คห^คน^คง^คช^คง^ค เ^คา^คเ^คไม่^ค ใ^คห^คเ^คย^ค
 ส^คา^คย^คย^คา^คน^คย^คา^คน^คเ^คช^คท^คค^คง^ค ค^คท^คง^คถ^คง^คแ^คป^คเ^คล^คง^ค

๑ วัคสร้างข้างค้งย่าน บ้านท่ง
 ช่อชัควคคท่ง ถูกค้อง
 ผู้เฒ่าเล่าเรื่องจึง จะแจ้ง แสคองเฮย
 ท่านั่งสั่งสอนพร้อง พร่ำไว้ไมตรี

๑ ไค้ครผู้เฒ่าท่ง ยายตา
 สมนตีกจเทวตา ขอกเหล้า
 ทายทักลักขณวา คีทัว ทัวเฮย
 จอคน่าท่าผู้เฒ่า ท่วนห้าวราตรี

๑ ควันเที่ยงเสียงวังแห้ว แซ่สนอง
 เสือตบขบภิกขุสอง รูปม้วย
 ต่อไก่อไล่นกคนอง นามเทศ เกตแซ
 เสือฟัดกตักินค้วย ขาปช้ากรรมหนา

๑ ค่อนกยกพเนียดคั่ง ขังกาย
 เสือฉีกชีกโครงทลาย ทลักท้อง
 กินคัยกัยตะโพกหอย เห็นน่า ขาเฮย
 ภิกขุทคัลค้อง โทษนั้นทนตา

๑	ต่อโกไม่สู้ฟาด	ขาดใจ
	ที่อยู่เจ้าไป	หลับเหล้า
	เสือกินชั้นตบไต	คั่นน่อง ท้องแซ
	สังเวชเหตุผู้เฒ่า	ทักแท่นแจ้ง
๑	สำเริงรู้ผู้เฒ่าช่วย	อวยพร
	สืบประการประกอยกลอน	กล่าวไว้
	ขอสวัสดิศถาวร	ไว้ว่า ลาเอย
	สองเฒ่าเฝ้าร้องไห้	ลหายลหายหงอยเหงา ฯ

จบบริบูรณ์

